

*'Dat het hier niet gebeurt,
wil niet zeggen dat het niet gebeurt.'*

De vos voelde dat de auto vaart minderde, nog voor de jongen het merkte. De vos voelde altijd alles eerder. In de kussentjes onder zijn poten, langs zijn ruggengraat, in de gevoelige haren rond zijn polsen. Door de trillingen van de auto leerde hij ook dat de weg slechter en ruwer was geworden. Hij rekte zich uit op de schoot van de jongen en snoof van tijd tot tijd vlagen van geuren op die de auto binnen sijpelden. Die geuren vertelden hem dat ze in de bossen reden. De scherpe geuren van dennen, het hout, bast, dennenappels en naalden, hingen in de lucht, maar daartussen herkende de vos de mildere klaver, wilde knoflook en varens. Hij rook ook honderd dingen die hij niet kende, maar die groen en indringend geurden.

De jongen voelde nu ook iets. Hij trok zijn vos tegen zich aan en pakte zijn honkbalhandschoen steviger vast.

De angst van de jongen verbaasde de vos. De weinige keren dat de jongen en de vos allebei in de auto hadden gezeten, was de jongen rustig geweest of zelfs enthousiast. De vos stak zijn snuit in de handschoen, hoewel hij een hekel had aan de lucht van leer.

Zijn jongen lachte altijd als hij dat deed. Hij trok de handschoen dan over de kop van het dier, ze worstelden een tijdje voor de grap en op die manier leidde de vos hem af.

Maar vandaag tilde de jongen zijn huisdier op. Hij drukte zijn gezicht diep in de witte kraag van de vos. Op dat moment besepte de vos dat zijn jongen huilde. Hij keek naar het gezicht, voor de zekerheid, omdat hij het zeker wilde weten. Ja, hij huilde – zonder geluid te maken. Dat was iets wat de vos nooit eerder met hem had meegemaakt. De jongen had al heel lang niet meer gehuild, maar de vos herinnerde zich dat hij altijd, voordat de jongen hardop ging huilen, aandacht leek te vragen voor het bijzondere gebeuren dat er zout water uit zijn ogen zou gaan stromen.

De vos likte de tranen op en raakte toen nog meer in de war. Hij rook geen bloed. Hij wurmde zich uit de armen van de jongen, omdat hij zijn mens voorzichtig wilde inspecteren. Hij was in paniek, misschien had hij een verwonding niet gezien, hoewel zijn neus hem nooit bedroog. Nee, geen bloed. Zelfs niet het onderhuidse begin van een bloeditstorting door een gebroken bot, wat ooit een keer was gebeurd.

De auto sloeg rechtsaf en de koffer naast hen verschoof. Door de geur die de koffer verspreidde wist de vos dat daar de kleren van de jongen in zaten en dingen uit zijn kamer, die hij altijd om zich heen wilde hebben: de foto die op zijn bureau stond en de spullen die hij verborg in de onderste la. De vos klauwde met zijn voorpoot langs een hoek van de koffer en hoopte dat hij die ver genoeg open kon krijgen, zodat de jongen met zijn zwakke neus die lievelingsspullen kon ruiken en daardoor werd getroost. Maar op dat moment minderde de auto opnieuw vaart en nu kroop hij met een rommelend geluid

vooruit. De jongen boog voorover en verborg zijn gezicht in zijn handen.

Het hart van de vos begon sneller te kloppen. En de borstelige haren van zijn staart stonden rechtop. De verschroeide, metaalachtige lucht van de nieuwe kleren van de vader gaf de vos een branderig gevoel in zijn keel. Hij sprong naar het raampje en krabbelde eraan. Soms zette de jongen thuis een soortgelijke wand van glas open. De vos voelde zich altijd beter zodra de wand van glas weg was.

Maar nu trok de jongen hem weer op zijn schoot en praatte op een smekende toon tegen zijn vader. De vos had de betekenis geleerd van veel woorden van de mens en hij hoorde hem nu een van die woorden gebruiken: 'NEE.' Vaak werd het 'nee'-woord gekoppeld aan een van de twee namen die hij kende: zijn eigen naam of die van zijn jongen. Hij luisterde met gespitste oren, maar vandaag hoorde hij de jongen alleen maar steeds weer opnieuw wanhopig 'nee' zeggen tegen zijn vader.

De auto kwam nu trillend helemaal tot stilstand en helde iets over naar rechts. Een stofwolk steeg op achter het raampje. De vader reikte naar de achterbank. En nadat hij iets met zachte stem tegen zijn zoon had gezegd, wat niet paste bij de geur van een grote leugen die om hem heen hing, greep hij de vos bij zijn nekvel.

De jongen sribbelde niet tegen en dus deed de vos dat ook niet. Hij hing schuin en kwetsbaar in de hand van de man, hoewel hij nu bang genoeg was om ervandoor te gaan. Maar hij wilde vandaag zijn mensen niet ontstemmen. De vader opende het portier van de auto, stapte uit, pakte de vos steviger bij zijn nekvel en liep met grote stappen over grind, waar veel onkruid tussen groeide, naar de bosrand. De jongen stapte ook uit en liep achter zijn vader aan.

De vader zette de vos neer. Het dier rende een eind bij de twee vandaan, maar hield ze voortdurend in het oog. Tot zijn verbazing zag hij dat vader en zoon nu bijna even lang waren. De jongen was de laatste tijd flink gegroeid.

De vader wees naar de bossen. De jongen keek zijn vader een lang moment aan. De tranen liepen weer over zijn wangen. Toen droogde hij zijn gezicht af met de boord van zijn t-shirt en knikte. Hij stak een hand in de zak van zijn spijkerbroek en haalde er een plastic speelsoldaatje uit, het lievelingsspeeltje van de vos.

De vos werd heel alert en stond klaar voor het bekende spelletje. Zijn jongen gooide het speeltje een eind weg en de vos ging het soldaatje halen – een prestatie die de jongen altijd weer bijzonder vond. Hij zocht het speeltje, nam het in zijn bek en wachtte tot de jongen hem vond. Hij legde het voor de jongen neer die het weer opraapte en opnieuw weggooid.

En altijd hield de jongen het speelsoldaatje omhoog en wierp het opnieuw een heel eind de bossen in. Tot opluchting van de vos waren ze hier alleen maar om het spel te spelen! Daardoor lette hij minder goed op. Hij rende de bossen in zonder nog een keer om te kijken naar zijn mensen. Als hij dat wel had gedaan, had hij gezien dat de jongen zich losrukte van zijn vader en zijn armen voor zijn gezicht deed. Dan zou de vos zijn teruggerend. En hij zou alles hebben aangeboden wat de jongen maar nodig had: bescherming, afleiding, liefde.

In plaats daarvan ging hij op zoek naar het speeltje. Hij moest het zien te vinden en dat was moeilijker dan anders, omdat er zoveel andere, verse geuren in dit bos hingen. Maar de geur van de jongen zat aan het soldaatje. En die geur kon hij altijd terugvinden.

De speelsoldaat lag op zijn buik, gezicht tegen de grond op

de knobbelige wortel van een witte walnotenboom, alsof hij zich daar wanhopig had laten vallen. Het geweer van het soldaatje, dat hij altijd tegen zijn gezicht gedrukt hield, was tot aan het gevest begraven in dode bladeren. De vos bevrijdde het soldaatje met zijn snuit, nam het tussen zijn tanden en kwam half omhoog uit zijn hurkende houding in de hoop dat zijn jongen hem vond.

In het stille bos kwamen de enige bewegingen van de stralen zonlicht, die glinsterend als groen glas door het bladerdak schenen. Hij kwam verder overeind. Hij zag geen teken van zijn jongen. De vos voelde een bezorgde rilling over zijn rug en hui-verde. Hij liet het soldaatje vallen en blafte. Er kwam geen antwoord. Hij blafte opnieuw en weer kreeg hij alleen maar stilte als antwoord. Als dit een nieuw spelletje was, vond hij het niet leuk.

Hij pakte het speelsoldaatje op en begon terug te lopen langs zijn eigen spoor. Toen hij met een sprong tevoorschijn kwam uit de bossen, streek een Vlaamse gaai rakelings over hem heen en schreeuwde. Hevig geschrokken bleef de vos staan.

Zijn jongen stond vast op hem te wachten om het spelletje te spelen, maar vogels! Uren en uren had hij vanuit zijn kooi naar vogels gekeken. De rillingen liepen langs zijn rug als hij zag hoe ze door de lucht scheerden, net zo roekeloos als de bliksem-schichten die hij vaak zag op zomeravonden. De vrijheid van het vliegen fascineerde hem altijd.

De Vlaamse gaai liet zich weer horen, dieper in het bos nu, maar hij kreeg een heel koor aan antwoorden. De vos aarzelde nog even, gluurde tussen de bomen door op zoek naar die elektrisch-blauwe bliksem.

Opeens hoorde hij achter zich het dichtslaan van een portier van een auto en toen nog een tweede. Hij stoof er met vliegende vaart op af en lette niet op de doornstruiken waar hij met zijn

wangen aan bleef hangen. De motor van de auto kwam brullend tot leven en de vos slipte naar de rand van de weg.

Zijn jongen draaide het raampje open en stak zijn armen naar buiten. En terwijl de auto wegscheurde in een wolk van opspringend grind dat alle kanten uit spatte riep de vader de naam van de jongen: *'Peter!'* En de jongen riep de enige andere naam die de vos kende:

'Pax!'

'Dus er waren er een heleboel?'

Peter hoorde hoe stom het klonk, maar hij kon het niet helpen. Hij moest het herhalen: 'Een heleboel.' Hij ging met zijn vingers door de grote hoeveelheid plastic soldaatjes in de gedeukte trommel. Ze waren allemaal hetzelfde, op hun houding na: rechtop, knielend en voorover gebogen. Ze hielden allemaal hun geweer stevig tegen hun olijfgroene wang gedrukt. 'Ik heb altijd gedacht dat hij er maar één had.'

'Nee. Ik trapte er altijd per ongeluk op. Hij moet er honderden hebben gehad. Een heel leger.' De grootvader lachte om zijn eigen onbedoelde grap, maar Peter niet. Hij draaide zijn hoofd en keek geconcentreerd naar buiten alsof hij net iets had ontdekt in de schemerige achtertuin. Hij stak een hand omhoog en volgde met zijn knokkels de lijn van zijn kaak, op precies dezelfde manier waarop zijn vader altijd over zijn stoppelbaard streek. Stiekem veegde Peter de tranen uit zijn ogen. Welke baby huilde nou om zoiets?

En waarom moest hij eigenlijk huilen? Hij was twaalf en hij

had al jaren niet meer gehuild, zelfs niet toen hij zijn duim brak door met blote handen een vrije bal te vangen van Josh Hourihan. Dat had verschrikkelijk pijn gedaan, maar hij had zich door de pijn heen gevloekt terwijl hij met de coach wachtte tot er röntgenfoto's gemaakt gingen worden. Hij had zich als een man gedragen. Maar vandaag had hij al *twee keer* gehuild.

Peter haalde een soldaatje uit de trommel en zijn gedachten gingen terug naar de dag waarop hij precies zo'n zelfde soldaatje had gevonden in het bureau van zijn vader. 'Wat is dit?' had hij gevraagd terwijl hij het omhoog hield.

Peters vader had het gepakt. Zijn gezicht werd zachter. 'O, dat is van lang geleden. Dat was mijn lievelingsspeeltje toen ik nog klein was.'

'Mag ik het hebben?'

Zijn vader had het soldaatje naar hem teruggegooid. 'Ja, hoor.'

Peter had het op de vensterbank naast zijn bed gezet en had het plastic geweertje naar alle kanten gericht waardoor het een mooi staaltje verdediging werd. Maar binnen een uur had Pax het soldaatje gepakt, waar Peter altijd om moest lachen – net als hij moest Pax het hebben.

Peter wilde net de deksel weer dichtdrukken toen hij de rand van een vergeelde foto zag die tussen de berg soldaatjes uitstak. Hij trok hem er tussenuit.

Op de foto zag hij zijn vader – hij was een jaar of tien, elf, met zijn arm om de hals van een hond. Het dier was een kruising tussen een collie en een heleboel andere hondensoorten. Hij zag eruit als een brave hond, een hond waarover je je eigen zoon zou vertellen.

'Ik wist niet dat pap ooit een hond had,' zei hij, terwijl hij de foto aan zijn grootvader gaf.

'Dat is Duke, het domste schepsel dat ooit werd geboren. Hij liep altijd voor je voeten.' De oude man bekeek de foto nauwkeuriger en toen ging zijn blik naar Peter, alsof hij iets voor het eerst zag. 'Jij hebt hetzelfde zwarte haar als je vader.' Hij wreef over de rand van grijze krulletjes op zijn achterhoofd dat verder kaal was. 'Ik heb het ook gehad, vroeger. En kijk, hij was toen ook broodmager, net als jij, net als ik, met die flaporen. De mannen in onze familie hebben allemaal flaporen. De appel valt niet ver van de boom, hè?'

Nee, dat is waar.' Peter forceerde een kleine glimlach, maar die vervaagde snel. 'Duke liep altijd voor je voeten.' Dat was de uitdrukking die Peters vader ook had gebruikt: 'Die vos loopt altijd voor je voeten en dat kun je niet hebben. Hij beweegt zich niet meer zo snel als vroeger. En jij moet ook bij hem vandaan blijven. Hij is niet gewend aan een kind om zich heen.'

'Weet je, de oorlog brak uit en ik ben ook in dienst gegaan. Net als mijn vader. Net als jouw vader nu. De plicht roept en dan vechten we mee. Nee, jongen. In onze familie vallen de appels niet ver van de boom.' Hij gaf de foto terug. 'Jouw vader en die hond. Ze waren onafscheidelijk. Ik was het bijna vergeten.'

Peter stopte de foto terug in de koekjestrommel en drukte de deksel stevig dicht. Daarna schoof hij de trommel onder het bed, waar hij hem had gevonden. Hij keek weer naar buiten. Hij wilde nu niet praten over huisdieren. Hij wilde niets horen over plicht die roept. En hij wilde zeker niets meer horen over flaporen of over appels die in zijn familie niet ver van de boom vielen.

‘Hoe laat begint de school hier?’ vroeg hij, terwijl hij naar buiten bleef kijken.

‘Acht uur. Ze zeiden dat je vroeg moest komen, zodat je je kon voorstellen aan de mentor, mevrouw Mirez, of Ramirez... zoiets. Ik heb wat spullen voor je bij elkaar gezocht.’ De oude man knikte met zijn hoofd naar het bureau waarop Peter een dik schrift met een spiraal zag liggen, een thermosfles met een paar deuken erin en een handje stompe potloden, die door een elastiekje bij elkaar werden gehouden.

Peter liep naar het bureau en stopte alles in zijn rugzak. ‘Bedankt. Ga ik met de bus of lopend?’

‘Lopend. Je vader heeft ook op die school gezeten en hij ging ook altijd lopend. Volg de As tot het einde, sla dan rechtsaf de Schoolstraat in, daar zie je een groot bakstenen gebouw. Daar is het. Als je rond half acht vertrekt heb je tijd genoeg.’

Peter knikte. Hij wilde alleen zijn. Ik denk dat ik dan maar ga slapen.’

‘Goed,’ antwoordde de grootvader. Hij deed geen moeite om de opluchting in zijn stem te verbergen. Hij stond op en liep naar de deur. ‘Welterusten, Peter.’

‘Welterusten, grootvader!’

De oude man liep de kamer uit en trok de deur stevig achter zich dicht, alsof hij wilde zeggen: *‘Je mag deze kamer hebben, maar de rest van het huis is van mij!’*

Peter stond achter de deur en hoorde hem weglopen. Even later hoorde hij het geluid van vaat die in de gootsteen werd gezet. Hij stelde zich zijn grootvader voor in het kleine keukentje waar ze in stilte hadden zitten eten van de ovenschotel. De keuken rook zo sterk naar gebakken uien dat Peter dacht dat deze lucht – ook na de dood van zijn grootvader – nog tijden in de keuken zou blijven hangen. Na honderd jaar schrobben door tien verschillende gezinnen, zou dit huis waarschijnlijk nog steeds bitter ruiken.

Peter hoorde zijn grootvader door de gang terug sloffen naar zijn slaapkamer en toen de klik van de tv die werd aangezet. Het geluid werd meteen zachter gezet en Peter hoorde vaag de opgewonden stem van een nieuwslezer die hij nauwelijks kon verstaan. Pas toen trok hij zijn sneakers uit en ging op het smalle bed liggen.

Een hele zomer – misschien langer – zou hij hier, bij zijn opa wonen, die altijd geïrriteerd leek over het een of ander.

‘Waar is hij eigenlijk altijd zo boos over?’ had Peter eens jaren geleden aan zijn vader gevraagd.

‘Over alles. Het leven,’ had zijn vader geantwoord. ‘En dat is erger geworden nadat oma is gestorven.’

Na de dood van Peters eigen moeder, had hij vaker bezorgd naar zijn vader gekeken. In het begin was er alleen een angstaanjagende stilte tussen hen geweest. Maar langzamerhand was het gezicht van zijn vader harder geworden, waarna de uitdrukking er een werd van constante norsheid. Zijn vuisten hingen heel vaak gebald langs zijn lichaam, alsof ze jeukten en hij elk moment heel boos kon worden.

Peter leerde hoe hij die woede bij zijn vader kon voorkomen. Hij lette er altijd goed op dat hij afstand hield.

De stank van oud vet en uien hing overal in het huis van zijn grootvader, alsof die langs de muren droop en ook uit de matras kwam die op het bed lag. Hij zette het raam open. Het was april en de wind die binnenwaaide was kil.

Pax was – behalve in zijn hok – nooit eerder alleen buiten geweest. Peter probeerde het laatste beeld dat hij zich van zijn vos herinnerde, uit zijn hoofd te zetten. Pax had waarschijnlijk niet lang achter hun auto aangerend. Maar het beeld van hem toen hij met een smak terecht kwam in de berm naast het grindpad vol onkruid, en verward weer opsprong was erger.

Peter voelde de angst terugkomen. De hele dag, de hele reis hierheen had hij die voelen kronkelen. Voor hem leek die angst altijd op een slang die buiten zijn gezichtsveld wachtte, klaar om langs zijn ruggenwervel omhoog te klimmen en sissend het bekende gehoon te laten horen. *Je bent niet waar je behoort te zijn. Er gaat iets ergs gebeuren, omdat jij niet bent waar je behoort te zijn.*

Hij rolde zich op zijn andere zij en haalde de koekjestrommel onder het bed uit. Hij trok de foto van zijn vader eruit die zijn arm zo liefdevol om de hals van de zwart-witte hond had geslagen, alsof hij nooit bang was geweest dat hij hem zou kunnen verliezen

Onafscheidelijk. Hij hoorde nog de trotse ondertoon in de stem van zijn grootvader toen hij dat zei. Natuurlijk was hij trots geweest. Hij had een zoon grootgebracht die wist van trouw en verantwoordelijkheid. Die wist dat een kind en zijn huisdier onafscheidelijk waren. Plotseling klonk het woord zelf als een beschuldiging. Waren hij en Pax dan... *afscheidelijk?*

Dat waren ze niet. Soms had Peter het rare gevoel gehad dat hij en Pax samensmolten. De eerste keer dat dit gebeurde was toen hij Pax voor het eerst mee naar buiten had genomen. Het

vosje had een vogel gezien en had zich proberen los te trekken, trillend alsof hij onder stroom stond. En Peter had de vogel door Pax' ogen gezien – de wonderlijke vlucht soms zo snel als een bliksemschicht, de onmogelijke vrijheid. Hij had zijn eigen huid voelen trillen en zijn eigen schouders voelen branden, alsof hij zelf heftig naar vleugels verlangde.

Het was deze middag weer gebeurd. Toen de auto wegscheurde had hij zich gevoeld alsof hij degene was die achtergelaten werd. Zijn hart was veel sneller gaan kloppen.

Weer prikten de tranen in zijn ogen. Boos veegde hij ze weg. Zijn vader had gezegd dat dit het juiste was om te doen. 'De oorlog is uitgebroken. Dat vraagt offers van iedereen. Ik ga in het leger. Dat is mijn plicht. En jij gaat een poosje weg.'

Natuurlijk had hij dat al een beetje verwacht. Twee vrienden van hem waren met hun ouders, broers en zusjes al vertrokken toen de geruchten over evacuatie begonnen. Wat hij niet had verwacht was de rest, het ergste: 'En die vos... tja, het wordt tijd dat hij teruggaat naar de wildernis waar hij vandaan komt.'

Opeens hoorde hij een prairiewolf janken, zo dichtbij dat Peter van schrik overeind vloog in bed. Een seconde later kwam een antwoord en meteen liet een derde prairiewolf zich horen. Peter zat rechtop en gooide het raam met een klap dicht. Maar het was te laat. Het janken en jammeren en wat het betekende zat nu in zijn hoofd.

Peter had twee nare herinneringen aan zijn moeder. Maar hij had ook een heleboel goede en daar dacht hij vaak aan als hij zichzelf wilde troosten, hoewel hij bang was dat ze misschien zouden vervagen, omdat hij ze zo vaak ophaalde. Maar de twee nare herinneringen had hij diep weggestopt. Hij deed zijn uiterste best om ze zo diep mogelijk weggestopt te houden. Nu hij

de prairiewolven hoorde huilen in zijn hoofd, kwam een van die twee herinneringen naar boven.

Hij was een jaar of vijf. Op een dag zag hij zijn moeder geschrokken bij een bed bloedrode tulpen staan. De helft stond fris en vrolijk rechtop, terwijl de andere helft verspreid over de aarde lag, met verschrompelde bloemen.

‘Een konijn heeft dit gedaan. Hij moet hebben gedacht dat de stelen heel lekker zijn. De kleine duivel.’

Die avond had Peter zijn vader geholpen een val te zetten.

‘We doen het beestje geen pijn, hè?’

‘Nee. We vangen hem alleen en drijven hem naar de volgende stad. Laat hij de tulpen van iemand anders maar opeten.’

Peter had zelf het aas in de val gehangen. Het was een wortel. Hij had zijn vader gesmeekt om in de tuin te mogen slapen om de wacht te houden. Zijn vader had nee gezegd, maar hielp hem een wekker zetten zodat hij als eerste wakker zou worden. Toen de wekker rinkelde, was Peter naar de slaapkamer van zijn ouders gerend, had zijn moeder wakker gemaakt, haar bij de hand genomen en mee naar buiten getrokken om de verrassing te bekijken. De val lag op zijn kant op de bodem van een nieuwgevormde krater, met een doorsnee van ongeveer anderhalve meter. Op de bodem van de krater lag een konijnenjong, dood. Het had geen

schrammetje op zijn kleine lijf, maar de kooi zat vol krassen en deuken en de grond eromheen was met klauwen bewerkt.

‘Prairiewolven,’ zei zijn vader toen die bij hen kwam staan. ‘Het konijntje is zich doodgeschrokken toen ze probeerden de kooi open te krijgen. En niemand van ons is er zelfs wakker van geworden.’

Peters moeder had de val opengemaakt en het levenloze beestje eruit gehaald. Ze hield het tegen haar wang. ‘Het waren maar tulpen, alleen maar een paar tulpen.’

Peter vond de wortel, waar een kant was afgeknabbeld en gooide hem zo ver mogelijk weg. Toen Peter met zijn handen een kommetje vormde, had zijn moeder het dode konijntje erin gelegd. Ze ging op zoek naar een schop. Met een vinger had Peter de oren van het diertje opgespoord, die zich vanaf zijn snuit als varens openvouwden. Zijn klauwtjes waren wonderlijk klein en de zachte vacht vanaf zijn halsje, nat van de tranen van zijn moeder.

Toen zijn moeder was teruggekomen had ze zijn gezicht aangeraakt, dat brandde van schaamte. ‘Het is niet erg, het is oké. Je wist het niet.’

Maar het was niet oké. Nog lang zag Peter prairiewolven zodra hij zijn ogen dichtdeed. Ze trokken hun klauwen door het

vuil en hun kaken klapperden. Hij zag zichzelf waar hij had moeten zijn: op wacht in de tuin. Steeds opnieuw zag hij zichzelf doen wat hij had moeten doen: opstaan uit zijn slaapzak, een grote steen zoeken en die gooien. Hij zag de prairiewolven wegvluchten in de duisternis en hij zag zichzelf de val openmaken om het konijn te bevrijden.

En met die herinnering viel de slang van de angst hem zo hard aan dat ze Peter de adem uit zijn lijf sloeg. Hij was niet geweest waar hij had moeten zijn in de nacht dat de prairiewolven het konijn doodden en nu was hij evenmin waar hij behoorde te zijn.

Peter snakke naar adem om zijn longen te vullen en ging rechtop zitten. Hij scheurde de foto in tweeën en toen nog een keer. De snippers gooide hij onder het bed

Pax alleen achterlaten was *niet* het juiste geweest om te doen. Hij sprong uit het smalle bed – hij had al een heleboel tijd verloren. Hij viste een paar spullen uit zijn koffer, een setje schoon ondergoed en sokken. Hij stopte alles in zijn rugzak, behalve de trui die hij om zijn middel knoopte. Zakmes in de zak van zijn spijkerbroek. Portemonnee. Hij aarzelde even tussen zijn wandelschoenen en sneakers en koos voor de wandelschoenen, hoewel hij ze niet aantrok. Hij keek de kamer rond, op zoek naar een zaklamp of iets wat leek op kampeermateriaal. De kamer was van zijn vader geweest toen hij nog een jongen was, maar behalve een paar boeken op een plank bleek duidelijk dat zijn grootvader de dingen van zijn vader had opgeruimd. De koekjestrommel had hem verbaasd. Die had hij blijkbaar over het hoofd gezien. Peter ging met zijn vingers langs de ruggen van de boeken.

Een atlas. Hij pakte hem van de plank, verbaasd over deze meevaller, en bladerde hem snel door tot hij bij de kaart kwam, waarop de route stond die hij met zijn vader had afgelegd.

‘Naar grootvader is het ongeveer vierhonderdvijftig kilometer,’ had zijn vader een paar keer geprobeerd tijdens de stilte van de rit. ‘Als ik een dag vrij heb, kom ik naar je toe.’ Peter wist dat dit nooit zou gebeuren. Je kreeg geen dagen vrij in een oorlog. Bovendien was het niet zijn vader die hij nu al miste.

En toen zag hij iets op de kaart dat hij zich nog niet had gerealiseerd: de grote weg liep helemaal om de heuvelrug heen liep. Hij zou die weg een heel stuk korter kunnen maken door over de eerste heuvel te klimmen en aan de andere kant weer zijn tocht te vervolgen langs de grote weg. Hij vond het een goed plan. Hij zou er een heleboel tijd mee winnen en de kans dat hij gepakt zou worden was zo kleiner. Hij begon de bladzijde met de kaart uit de atlas te scheuren, maar besepte net op tijd dat hij voor zijn grootvader niet zo’n duidelijke aanwijzing moest achterlaten. In plaats daarvan bestudeerde hij grondig de kaart in de atlas en legde hem daarna terug op de plank.

Vierhonderdvijftig kilometer. Door van de grote weg af te wijken kon hij wel zo’n honderdvijftig kilometer afsnijden. Als hij rond de vijftig kilometer per dag kon afleggen, zou hij binnen een week thuis zijn.

Ze hadden Pax achtergelaten aan het begin van een landweg die naar een verlaten touwmolen leidde. Peter had erop aangedrongen dat ze die weg zouden nemen, omdat deze nauwelijks werd gebruikt. Pax wist niets van verkeer. Bovendien waren er in de omgeving van de oude touwmolen overal bossen en velden. Hij zou teruggaan naar huis en Pax daar vinden, wachtend, over een week. Hij stond zichzelf niet toe na te denken wat er in die tijd kon gebeuren met een tamme vos. Nee, Pax zou wachten langs de kant van de weg, op dezelfde plek, waar ze hem hadden achtergelaten. Hij zou zeker honger hebben en waarschijnlijk

bang zijn, maar verder zou hij het wel doorstaan. Peter zou hem meenemen naar huis en daar zouden ze blijven. Iemand kon gerust proberen hem weg te sturen maar dat zou niet lukken. Dit was het *juiste* om te doen.

Hij en Pax. Onafscheidelijk.

Peter keek de kamer rond en onderdrukte de aandrang om *weg* te rennen. Hij moest niets vergeten. Het bed. Hij trok de deken eraf, maakte de lakens rommelig en gaf een paar klappen op het kussen, zodat het leek of hij er geslapen had. Hij pakte de foto van zijn moeder die thuis altijd op zijn bureau had gestaan. Het was de foto die gemaakt was op haar laatste verjaardag, waarop ze de vlieger omhoog hield die hij voor haar had gemaakt, met een stralende lach alsof ze nog nooit in haar leven zo'n mooi cadeau had gekregen. Hij liet hem in zijn rugzak glijden.

Daarna trok hij de dingen van haar uit de koffer die hij thuis had bewaard in de onderste la van zijn bureau. Haar tuinhandschoenen, nog vuil van de laatste keer dat ze die had gebruikt. Een doosje met haar lievelingsthee die al lang geleden zijn pepermuntgeur had verloren. De dikke, als zuurstokken gestreepte kniekousen die ze in de winter droeg. Hij raakte het allemaal aan en wenste dat hij alles kon meenemen naar huis, waar het hoorde. Hij koos het kleinste voorwerp – een gouden armbandje met een bedeltje eraan van een geëmailleerde feniks. Die had ze elke dag gedragen. Hij stopte hem bij de foto in zijn rugzak.

Peter keek nog een keer de kamer rond, zag zijn honkbal en de honkbalhandschoen, pakte ze allebei en liep ermee naar het bureau, waar hij ze ook in de rugzak stopte. Ze waren niet zwaar en hij wist dat hij ze zou missen zodra hij weer thuis was. Bovendien voelde hij zich beter als hij ze bij zich had. Toen deed hij zachtjes de deur open en sloop naar de keuken.

Hij zette de rugzak op de eikenhouten tafel en in het licht van het kleine lampje boven het fornuis begon hij voorraad in te pakken voor onderweg. Een doos rozijnen, een koker met crackers en een halfvolle pot pindakaas. Voor pindakaas zou Pax uit welke schuilplaats dan ook tevoorschijn komen. Uit de koelkast pakte hij een stuk kaas en twee sinaasappels. Hij vulde de thermosfles met water en ging in de keukenladen op jacht tot hij lucifers had gevonden die hij in aluminiumfolie rolde. In het gootsteenkastje vond hij tot zijn verrassing een rol ducttape en een rol stevige vuilniszakken. Dankbaar scheurde hij twee vuilniszakken van de rol, stopte alles in zijn rugzak en ritste hem dicht.

Ten slotte pakte hij een vel papier van de blocnote naast de telefoon en begon te schrijven: BESTE GROOTVADER. Peter keek een minuut lang naar die woorden, alsof ze er in een andere taal stonden, maakte toen een prop van het vel papier en begon aan een nieuw briefje. IK BEN VROEG WEGGEGAAN. WILDE EEN GOEDE START MAKEN OP SCHOOL. TOT VANAVOND. Hij staaarde nog een poosje naar het vel en vroeg zich af of het zo schuldig klonk als hij zich voelde. Toen voegde hij er nog aan toe: BEDANKT VOOR ALLES – PETER, legde het briefje onder de zoutvaatje op het aanrecht en glipte naar buiten.

Op het stenen pad trok hij zijn trui aan en liet zich op zijn hurken zakken om de veters van zijn wandelschoenen te strikken. Hij kwam overeind, pakte zijn rugzak en hing die op zijn rug. Hij nam even om nog een keer achterom te kijken. Het huis leek kleiner dan toen hij was aangekomen, alsof het al bezig was zich terug te trekken in het verleden. Hij zag wolken aan de horizon. Een halve maan die plotseling tevoorschijn kwam verlichtte de weg die voor hem lag.